

Izlaganje znanstvene suradnice Instituta za migracije i narodnosti (IMIN) dr. sc. Sanje Lazanin na predstavljanju prvog broja Godišnjaka za znanstvena istraživanja u izdanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, u Hrvatskom školskom muzeju u Zagrebu, 11. svibnja 2010. godine.

Poštovane kolegice i kolege, gospođe i gospodo,

drago mi je da kao urednica znanstvenog časopisa – *Migracijske i etničke teme* – mogu sudjelovati u predstavljanju jednoga novog časopisa.

Ova prigoda je na određeni način posebna, naime, riječ je o časopisu/**Godišnjaku** koji je pokrenula jedna manjinska kulturna ustanova, a osim toga, taj časopis ne izlazi u Hrvatskoj nego u susjednoj državi, Republici Srbiji, odnosno Pokrajini Vojvodini.

Pokretanje časopisa, i to znanstvenog, od strane jedne manjinske zajednice izuzetno je važno, kako za promociju same zajednice, tako i za otvaranje i širenje prostora znanstvenog promišljanja i raspravljanja, u ovom slučaju, posebice o temama važnim za društveni i kulturni život vojvođanskih Hrvata.

Ova inicijativa **Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata** iz Subotice tim je važnija, kada je poznato kroz koje je poteškoće hrvatska zajednica u Vojvodini prolazila zadnjih desetljeća. Izlaženje *Godišnjaka* govori o oživljavanju i intenziviranju određene kulturne i znanstvene aktivnosti unutar zajednice, te ujedno ukazuje na nedovoljnu zastupljenost znanstvene i istraživačke djelatnosti u suvremenom hrvatskom kulturnom prostoru u Vojvodini.

Godišnjak za znanstvena istraživanja, zapravo, predstavlja još jednu u nizu aktivnosti kojima se nastoji postojanje i djelovanje hrvatske etničke zajednice u Vojvodini učiniti vidljivim, i to prije svega, u zemlji u kojoj živi, ali i u Hrvatskoj.

Uz *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* koji je nedavno promoviran i u Zagrebu u Leksikografskom zavodu, koji je pokrenulo i izdaje *Hrvatsko akademsko društvo* u Subotici, ovaj *Godišnjak* predstavlja značajan korak prema intenzivnijem istraživanju među vojvođanskim Hrvatima, ali i o njima.

U vezi s pokretanjem *Godišnjaka* svakako je potrebno spomenuti i važnost istraživanja tema iz područja **etničnosti, identiteta, demografije i migracija**, koja su važna za razumijevanje etničkih/nacionalnih zajednica u njihovoj mijeni, kao i za preispitivanje i tematiziranje njihove uloge u sadašnjosti.

Vjerujem da se ovim časopisom otvara dodatni prostor za prezentiranje takve vrste znanstvenih istraživanja, i da će se pritom imati u vidu kompleksnost problematike i potreba

multidisciplinarnog pristupa – što prvi broj *Godišnjaka* i najavljuje tekstovima iz različitih znanstvenih disciplina: od sociologije i etnologije do povijesnih istraživanja, jezikoslovlja i filozofije.

U okviru društvenih i humanističkih znanosti danas značajno istraživačko područje predstavljaju upravo navedene teme.

Suvremene tendencije društvenog razvoja, društveno i političko prestrukturiranje te događaji u posljednjih dvadesetak godina, kako na europskoj razini tako i na prostorima bivše Jugoslavije, otvorili su brojna pitanja i potaknuli nove načine promišljanja etničkih i nacionalnih odnosa, identiteta, a posebice migracijske problematike.

I hrvatska znanstvena zajednica, aproprirajući dosadašnje teorijske spoznaje i primjenjujući ih na vlastita teorijska i primijenjena istraživanja, uložila je posljednjih desetljeća velike napore i učinila značajne pomake na tom području. Međutim, otvaranjem velikog istraživačkog polja svakako su se javile i određene poteškoće, i to prije svega u vidu broja istraživača, ograničenih materijalnih sredstava namijenjenih istraživanjima, ali i istraživačkog interesa koji je bio različito raspodijeljen/usmjeren prema pojedinim područjima hrvatskog etničkog prostora.

Ako pogledamo koje je mjesto u tim istraživanjima pripalo hrvatskoj etničkoj komponenti izvan političkih granica Republike Hrvatske, može se uočiti da su nastali brojni radovi u navedenom razdoblju koji su tematizirali Hrvate izvan Hrvatske.

S jedne strane, tu su istraživanja koja se bave „starim, autohtonim“ hrvatskim manjinskim zajednicama u europskim državama (Italiji, Austriji, Mađarskoj, Češkoj, Slovačkoj, Rumunjskoj), ali i Hrvati, koji su nakon raspada Jugoslavije postali tzv. „nova manjina“ odnosno predstavljaju konstitucionalni narod – primjerice u BiH, našli su također svoje mjesto u istraživanjima u Hrvatskoj, naravno, s različitim udjelom u kvantitativnom i tematskom pogledu.

Kada su u pitanju konkretno vojvođanski Hrvati, iz bibliografije koja se nalazi u *Godišnjaku*, a koju su izradili M. Bara i T. Žigmanov za razdoblje od 1990. do 2008. vidi se da je o vojvođanskim Hrvatima napisano 137 monografija, različitih po temama i pristupu, kao i jeziku na kojemu su objavljene. Dakle, u razdoblju u kojemu Hrvati u Vojvodini postaju faktično manjina (bez obzira na njihov službeni status) to se i ne čini tako malim brojem, u prosjeku to bi bilo oko 7–8 knjiga godišnje. A tu svakako valja dodati i druge znanstvene i stručne radove objavljene u znanstvenim časopisima i drugoj periodici.

Ono što se također uočava kada se pomnije pogledaju naslovi odnosno teme tih radova jest to, da oni pokrivaju različita područja života vojvođanskih Hrvata, ali i da je pristup „selektivan“, odnosno da se rijetko obrađuje cjelokupni korpus hrvatskog naroda na području Vojvodine.

Znanstveni i stručni interes usmjeren je uglavnom na Hrvate na području Bačke, gdje su brojciano najprisutniji, i to na dvije najbrojnije subetničke skupine: Bunjevce i Šokce; dok su Hrvati u drugim dijelovima Vojvodine u znatno manjoj mjeri bili predmetom istraživačkog interesa.

U disciplinarnom smislu najzastupljeniji su radovi s područja povijesti (barem kada je riječ o monografijama), a slijede etnologija, književnost, sociologija, u manjoj mjeri lingvistika.

Kada je riječ o znanstvenom i stručnom interesu za vojvođanske Hrvate u Hrvatskoj on je naravno prisutan, ali se mora kazati i to da je on uglavnom rezultat pojedinačnih napora pojedinih znanstvenika, koji su profesionalno usmjereni na bavljenje tim dijelom hrvatskog naroda.

Bit ću slobodna primijetiti da to svakako valja promijeniti. I u tom smislu se pokretanjem *Godišnjaka* – uz nastojanje da se zainteresira prije svega pripadnike hrvatske manjine u Vojvodini na znanstvenu refleksiju o sebi – skreće pozornost i široj znanstvenoj zajednici na taj segment hrvatskog etničkog prostora, a to zasigurno zaslužuje podršku znanstvene zajednice u Hrvatskoj.

Budući da će o prvom broju *Godišnjaka* opširnije govoriti kolega Skenderović navela bih samo nekoliko uredničkih zapažanja: prije svega, uredništvo i glavni urednik *Godišnjaka* odlučili su upravo u prvom broju napraviti izbor iz recentnijih reprezentativnih radova, koji pokrivaju različita područja društvenog i kulturnog života vojvođanskih Hrvata u prošlosti i suvremenosti. Na prvi pogled mogu djelovati zbunjujuće različiti fontovi i način uređenja pojedinačnih tekstova, no to je pojašnjeno u uvodnoj uredničkoj riječi. Naime, riječ je o pretisku integralnih verzija članaka objavljenih u drugim časopisima, a koji zbog različitih razloga nisu bili poznati i dostupni široj javnosti u Vojvodini – međutim, detaljne upute suradnicima na kraju časopisa govore o jasnoj uredničkoj koncepciji i pravilima za uređivanje sljedećih brojeva.

Prvi broj *Godišnjaka* sadrži priloge koji su razvrstani u nekoliko tematskih cjelina, pa je za očekivati da se nastavi s takvom sadržajnom koncepcijom, koja će ujedno odražavati i pluralni pristup obrađivanim/istraživanim temama.

U skladu s iznesenim zapažanjima, može se reći, da se pokretanjem *Godišnjaka* pokriva možda najslabije zastupljeno područje aktivnosti hrvatske zajednice u Vojvodini, a to je znanstvena djelatnost. Uz postojeća glasila i časopise važne za njegovanje i očuvanje jezika, identiteta i kulture vojvođanskih Hrvata, *Godišnjak* će kao znanstveno profilirana publikacija, vjerujem, učiniti značajne pomake u afirmiranju vojvođanskih Hrvata i u znanstvenom pogledu.

Na kraju, izrazila bih nadu u uspješnost ovoga projekta te nadu u dobru odnosno bolju suradnju s različitim znanstvenim institucijama u Hrvatskoj, a tu posebno mislim na suradnju s Institutom za migracije i narodnosti u Zagrebu; iako smatram da su, hvalevrijedan napor i predani rad grupe mlađih stručnjaka predvođenih g. Žigmanovim, već učinili značajne pomake na „prepoznatljivosti i prisutnosti“ vojvođanskih Hrvata i u hrvatskom znanstvenom i javnom prostoru.

Tomu mogu pridodati i svoja izuzetno pozitivna suradnička iskustva s kolegom Žigmanovim tijekom suradnje s našim časopisom.

Uz iskrene želje da *Godišnjak* nastavi u smjeru svojih namjera i planova – dakle da potakne i prezentira znanstvenu refleksiju o različitim područjima i dimenzijama hrvatske manjine u Vojvodini – zahvaljujem na pozornosti.

Sanja Lazanin

Dokument preuzet s Portala kulture Hrvata u Vojvodini www.zkvh.org.rs